

Izvestje

19 • 2022

RAZISKOVALNE POSTAJE ZRC SAZUV NOVI GORICI

KAZALO VSEBINE

Uvodnik (Katja Mihurko Poniž)	1
VOJKO PAVLIN	
Oporoka Magdalene Godnič iz Štanjela in družina Kobenzl.	3
ROBERT DEVETAK	
»Mati revežev«: drobci iz javnega delovanja Angioline Ritter von Záhony	8
BRANKO MARUŠIČ	
Dijak Štefan Lapajne o oblačilnih navadah idrijskih deklet in idrijskem govoru (1873)	13
DANILO ZULJAN KUMAR	
Ivana, torka in štrija v terskem bajeslovnem izročilu	18
PETRA TESTEN KOREN	
Goriške perice pred prvo svetovno vojno	24
PETRA KOLENC	
Fragmenti o uršulinkah na Goriškem: med izobraževanjem deklet in posedovanjem kolonske zemlje na Blančah	30
NEVA MAKUC	
Drobci iz novogoriške predzgodbe: goriško pokopališče na Grčni med ustno tradicijo in korespondenco dr. Henrika Tume	36
BARBARA ŠATEJ	
Kratke biografije izbranih goriških Slovenk iz naše polpretekle zgodovine	43
KATJA MIHURKO PONIŽ	
Pisma Primork v elektronski zbirki PISMA	48
KATARINA ŠRIMPF VENDRAMIN	
Ženska kot objekt mode – oblačilna kultura Brik iz zapiskov Orlove terenske ekipe	53
ŠPELA LEDINEK LOZEJ	
Kuhinja – ženski prostor? Predstave o kuhinji in kuhinjske prakse v 20. stoletju v Vipavski dolini	60
JASNA FAKIN BAJEC	
Pogled starejših Novogoričank na nesovno kulturno dediščino Nove Gorice	64
POROČILO O DELU sodelavk in sodelavcev ZRC SAZU, Raziskovalne postaje v Novi Gorici od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2022	76

Fotografija na naslovnici: Branjevki odhajata iz Gorice, julij 1916 (št. foto 28623, hrani Goriški Muzej).

©2022, Raziskovalna postaja ZRC SAZU Nova Gorica

OJS: <https://ojs.zrc-sazu.si/izvestje>

Izvršna urednica: dr. Petra Kolenc

Uredniški odbor: doc. dr. Jasna Fakin Bajec, dr. Petra Kolenc,
doc. dr. Špela Ledinek Lozej, dr. Neva Makuc,
prof. dr. Branko Marušič, dr. Katarina Šrimpf Vendramin,
dr. Petra Testen Koren, doc. dr. Danila Zuljan Kumar

Jezikovni pregled: Anja Mugerli

Oblikovna zasnova in prelom: Darko Turk

Izdajatelj: Raziskovalna postaja ZRC SAZU Nova Gorica

Založnik: Založba ZRC, ZRC SAZU

Tisk: Birografika Bori

Naklada: 500 izvodov

Naslov uredništva:

Raziskovalna postaja ZRC SAZU Nova Gorica,
Delpinova ulica 12, 5000 Nova Gorica

Tel.: 05 335 73 26

Naročila: Založba ZRC, ZRC SAZU, Novi trg 2,
p. p. 306, 1001 Ljubljana

Ženska kot objekt mode – oblačilna kultura Brik iz zapiskov Orlove terenske ekipe

KATARINA ŠRIMPF VENDRAMIN | ZRC SAZU, Inštitut za slovensko narodopisje

✉ katarina.srimpf@zrc-sazu.si

Izveček: Leta 1953 se je v Goriških Brdih več kot en mesec mudilo 15 raziskovalcev in ostalih sodelavcev Slovenskega etnografskega muzeja, ki so raziskovali vse aspekte tamkajšnjega življenja. Oblačilni kulturi se je posvečala etnologinja Marta Ložar, ki je v Brdih raziskovala pretekle in sočasne oblačilne prakse, priprave tekstilnih vlaken, kot sta volna in svila, tkanja blaga, izdelovanja čevljev ter pranja oblačil, a v njenih terenskih zapiskih prevladuje popis ženskih oblačilnih praks, ki odstirajo pogled v oblačenje briških žensk in deklet vse od sredine 19. do sredine 20. stoletja.

Ključne besede: Moda, oblačenje, oblačilna kultura, ženske, terenska raziskava, Goriška Brda, Orlova ekipa, Slovenski etnografski muzej.

La donna come oggetto di moda - cultura dell'abbigliamento delle donne di Collio dalle ricerche etnografiche sul campo

Riassunto: Nel 1953, 15 ricercatori e altri colleghi del Museo etnografico sloveno hanno trascorso più di un mese nel Collio, studiando tutti gli aspetti della vita quotidiana. L'etnologa Marta Ložar ha studiato la storia dell'abbigliamento del Collio, la preparazione delle fibre tessili come la lana e la seta, la tessitura dei tessuti, la fabbricazione di scarpe e il lavaggio dei vestiti. I suoi appunti sono dedicati soprattutto all'inventario dell'abbigliamento femminile e al modo di vestire delle donne e delle ragazze dalla metà del XIX alla metà del XX secolo.

Parole chiave: moda, abbigliamento, cultura dell'abbigliamento, donne, ricerca sul campo, Collio, Museo etnografico sloveno

Leta 2023 bo minilo 70 let od obiska raziskovalcev t. i. Orlove ekipe iz Slovenskega etnografskega muzeja v Goriških Brdih.¹ Od 30. 7. do 31. 8. 1953 se je v Brdih mudilo 15 raziskovalcev in ostalih sodelavcev, ki so v mesecu terenskega dela popisali kar 33

zvezkov zapiskov, naredili 548 fotografskih posnetkov, narisali 329 prostoročnih risb in 12 tehničnih risb, s seboj pa odpeljali 76 predmetov, od tega so jih 50 evidentirali za takratni okrajni muzej v Novi Gorici. Na to, da je šla deseta Orlova ekipa leta 1953 ravno v Brda, je vplivala prošnja Okrajnega muzeja in arhiva v Novi Gorici, istočasno pa je bilo to območje zanimivo tudi za raziskovalce SEM-a, saj do takrat še ni bilo raziskano in je predstavljalo belo liso v raziskavah etnologov (Sosič 1992: 346; Ledinek Lozej 2007: 20).

¹ Na severnem Primorskem so gradivo zbirali še v okolici Kobarida in Breginja (3. 7. – 3. 8. 1951), v Trenti (1. 7. – 31. 7. 1952), na Cerkljanskem (30. 7. – 1. 9. 1954), na Vipavskem (1. 8. – 28. 8. 1958) ter v okolici Črnega Vrha in na Vojskem (1. 8. – 28. 8. 1959) (Ledinek Lozej 2007: 20).

Terenska ekipa sestavljena iz etnologov, folkloristov in zgodovinarjev se je na terenu posvečala številnim tematikam: Boris Orel je obravnaval poljedelstvo, živinorejo, čebelarstvo, domačo obrt in trgovino, vozila, orodja, naprave; Fanči Šarf stavbarstvo (hiše, gospodarske pritikline), notranjo ureditev in opremo hiš, pohištveni inventar in življenjski standard; Marta Ložar se je ukvarjala z zbirnim gospodarstvom, lovom in ribolovom, prehrano, oblačilno kulturo ter z njo povezanimi obrtmi; Jernej Šušteršič je raziskoval vinogradništvo in sadjarstvo ter evidencialne stare predmete; Marija Jagodic (poročena Makarovič) in deloma Sergij Vilfan sta se

posvetila tematikam ljudskega prava in pravnih običajev ter kolonstva; Vlasta Beran je obravnavala običaje, verovanja in ljudsko medicino; Milko Matičetov pesništvo in pripovedništvo; ter Radoslav Hrovatin glasbo in ples. Kot pomoč za risanje tehničnih skic in prostoročnih risb so del ekipe sestavljali še Branko Pirih, Franc Benko, Ivan Romih ter Franc Maček. Ekipo etnografskega muzeja sta spremljala še domačin in narodopisec Ludvik Zorzut in umetnostni zgodovinar Andrej Pavlovec, sicer sodelavca muzeja in arhiva v Novi Gorici (Sosič 1992: 346).

Pozornost raziskovalcev Orlove ekipe je bila sicer usmerjena predvsem v iskanje

Trgatev na Dobrovem leta 1908. Fotografski dnevnik. Instantées collectionées par Elvira de Baguer (hrani: Goriški muzej).

prežitkov in ostalin polpreteklega načina življenja, ne pa v dokumentiranje takratnega stanja (Ledinek Lozej 2007: 20). Čeprav je muzealka Tatjana Sirk v članku leta 1987 zapisala, da terenski zapiski Orlove ekipe posredujejo površno podobo materialne, socialne in duhovne kulture območja – razloge za to je iskala v kompleksnem pristopu raziskovalcev in nepoznavanju terena (Sirk 1987: 289) –, nam vsaj za področje oblačilne kulture zapiski, ki jih je v največji meri naredila etnologinja Marta Ložar, dajejo pomemben vpogled in podatke o oblačenju prebivalcev tega območja v 19. stoletju. Njeni zapiski so še posebej dragoceni zato, ker celostna raziskava pretekle oblačilne kulture Goriških Brd še ni bila narejena. Pretekle oblačilne kulture Brd sta se v svojih delih sicer dotaknili zgodovinarica Tanja Gomiršek (2012, 2020) in ljubiteljska raziskovalka dediščine, Darinka Sirk (2012, 2019), nekaj raziskav je bilo narejenih tudi za okolico Gorice, kjer sta se tej tematiki najbolj posvečali raziskovalka oblačilne dediščine Raffaella Sgubin (glej npr. 1994, 1995) in fotografinja ter filmarka Olivia Averso Pellis (1996, 2008), a na celostno obravnavo oblačilne kulture Brd in drugih krajev na Goriškem še čakamo.

Zdi se, da se moda v zadnjih 150 letih povezuje v večji meri z ženskami kot moškimi. Že res, da je v tem času v sodobni zahodni civilizaciji ženska moda bolj kompleksna in kaže večjo spremenljivost kot moda za moške, kot je ugotavljal ameriški antropolog Edward Sapir že leta 1931. Ne samo, da se ženska moda v zadnjih 200 letih spreminja hitreje in močnejše, ampak je tudi število pojavnih oblik pri ženskah večje kot pri moških. A je bila v preteklosti, še danes pa tudi v nekaterih drugih kulturah, moška moda bolj raznolika in pisana kot ženska. Danes je, vsaj v zahodnem svetu, ženska tista, ki jo poveujemo z modo. Sapir je žensko kot značilno temo za modo razlagal z vidika družbene psihologije sedanje civilizacije: »Ona je tista, ki ugaja s tem, da

je to kar je in izgleda kot izgleda, namesto s tem, kar počne« (Sapir 2020: 63). A ta diskurz in povezovanje žensk z oblekami in lepoticenjem ter modo sega bistveno dlje v preteklost, je ugotavljala profesorica teorije mode Efrat Tseëlon. Ta je v svoji študiji o konstrukciji ženskosti v zahodnem svetu (1997) nanižala številne primere, kako so bile ženske v zgodovini tudi skozi religijske zgodbe – npr. Pandora v grški mitologiji, Eva v krščanski zgodbi ali Lilit, prva Adamova žena, v judovski zgodbi – povezane s »trivialnostmi« oblačenja. A moda je po drugi strani tudi orodje, ki je skozi zgodovino definiralo žensko pojavnost, njen izgled. Ženka kot sociološki spol je bila ustvarjena tudi s pomočjo oblačil, saj imajo ta tudi pomemben sporočilen vidik, ki je tudi eden od elementov, s pomočjo katerega se konstruirajo družbene skupine. Oblačila imajo torej močno sporočilno vrednost in sodijo med simbole, ki imajo pomembno vlogo v medosebni komunikaciji (Barnard 2005). V nadaljevanju si bomo tako pogledali, kakšna je bila ženska oblačilna podoba v Goriških Brdih nekje od srede 19. do začetka 20. stoletja, kot ga kažejo terenski zapiski t. i. Orlove ekipe.

Trendu, da je ženska moda bolj zanimiva in večplastna, je vsaj glede na količino terenskih zapiskov, povezanih z oblačenjem žensk v Brdih, sledila tudi Marta Ložar. Na temo oblačilne kulture, tj. oblačenja v preteklosti in takrat (leta 1953), priprave surovin, kot sta volna in svila, tkanja blaga, izdelovanja čevljev in pranja oblačil je intervjuvala 33 posameznikov, od tega 11 moških in 22 žensk. Torej ni nič nenavadnega, da prevladuje popis ženskih oblačilnih praks, ki odstirajo pogled v oblačenje briških žensk in deklet vse od sredine 19. do sredine 20. stoletja, ko je bila v Brdih Orlova ekipa. Največ pričevanj je o starejših praksah oblačenja, torej o oblačenju v drugi polovici 19. in začetkih 20. stoletja.

Najstarejše pričevanje o oblačenju Brik se navezuje na nošenje krinolin, in sicer je

informatorka povedala, da je njena mati, ki je bila rojena leta 1839, pri svojih 20 letih nosila v spodnjem krilu obroč, ki je bil vшит v sredino spodnjega krila. Da bi povečale širino kril, pa so spodnja krila tudi škrobile, *kolirle*, tako da so v *kolo* oz. škrob pomočile spodnji del krila, ki je nato postalo trdo in je stalo na široko. Čez spodnje krilo so nato oblekle dolgo, široko, nabrano oz. *nakampano* krilo z životkom, ki je bilo »vrezano kot dežnik (v pet kosov)«. Zraven so nosile kočamajke (Arhivski vir 1).

Zanimivo je, da med zapiski Marte Ložar prevladujejo ravno opisi poročnih oprav oz. *napcau, novičarskih oblek*, kot so jih poimenovali nekateri njeni sogovorniki. Tako se drugi najstarejši podatek nanaša na opis poročne obleke, ki jo je ženska, rojena leta 1847 v dobri kmečki hiši v Kozani, nosila na poroki leta 1868. Po pripovedovanju njene hčere je imela *tabin* zlato rumene barve, narejen na *frak*,² zraven pa predpasnik temnejše zlate barve (Arhivski vir 2). Svilen material, ki so ga sogovorniki in sogovornice Marte Ložar imenovali *tabin*,³ je bil, po zapiskih sodeč, precej priljubljen za izdelavo poročnih oblek. Tako lahko v zapiskih beremo, da so briške neveste, ki so se poročile v drugi polovici 19. stoletja, imele poročne obleke oz. dele oblek iz *tabina* v sivi, orehovi, vijolično-zeleni in črni barvi.

Prazničnost dogodka, kot je poroka, je pri oblačilih poudarjala tudi njihova izdelava in okrašenost, ne samo material. Tako lahko v zapiskih beremo o okraševanju zgornjih delov in kril z drobnimi trakovi oz. vrvicami, ki so jih našli na robove rokavov in kril v »raznih vjugastih oblikah«, ali pa o okraševanju s perlicami (Arhivski vir 3, 4, 5).

² Glede na opis gre za zgornji del, ki ga danes v literaturi imenujemo kočamajka.

³ Beseda *tabin* sicer pogosto v strokovni literaturi označuje tradicionalno oblačilo nevest na Goriškem, narejeno iz svilenega tafta (Sgubin 2005: 58).

Po zapiskih sodeč, je vsaj do konca 19. stoletja siceršnja splošna moda Brik bila spodnja srajca, ki je bila lahko z rokavi ali brez njih in čez katero so oblačile krilo z životkom, *krilo na žuot*. A označba *krilo na žuot* v zapiskih Marte Ložar največkrat označuje krilo, na katerega je bil prišit zgornji del z dolgimi rokavi, redkeje pa se ta besedna zveza uporablja za krilo, na katerega je bil prišit zgornji del, životek, modrc, ki je bil brez rokavov. Zraven sta obvezno sodila še predpasnik in naglavna ruta.

Takrat 94-letna pripovedovalka iz Kozane je povedala, da je njena mati nosila do pod kolen dolgo srajco, ki se je zapenjala pri vratu ali pa se zavezala z vrvico ter je imela dolge rokave, ki so bili ob zapestju »stisnjeni z robom in zapeti z gumbom«. Čez je oblačila spodnje krilo, *katulin*, ki je imelo širok podvihan rob, na katerega so bile spodaj prišite kupljene čipke, *pice*. Čez je oblekla še krilo z životom, »krilo in život skupaj«. Krilo je bilo široko, narejeno iz treh ali štirih kosov blaga, in nepodloženo, *nefodrano*. Život oz. zgornji del obleke, *žuot*, je bil podložen, brez ovrtnika oz. *golarja*, in je imel rokave, ki pa niso bili zelo široki. Spredaj se je ta gornji del oblačila zapenjal s kaveljčki, *pogalcami*. Zraven je nosila širok ali ozek predpasnik oz. *firtoh* temnih barv, ki je bil iste dolžine kot krilo (Arhivski vir 6).

Še bolj poveden je opis dveh sogovornic, ki sta bili šivilji. Prva se je v Šmartno preselila leta 1904 in je o *krilu na žuot* povedala, da je bil život sestavljen iz petih kosov, dveh sprednjih, *prednik*, in treh zadnjih, ki so bili *zadnjik* in dva *kvartina*. Život ni bil podložen, rokavi so bili rezani v dva dela, na rami so bili lahko nabrani pa tudi prišiti gladko, *lišo*. Krilo, ki se je prišlo k takemu životu, je bilo sešito iz treh, treh in pol do štirih ravnih kosov blaga. Zadaj je imelo globoke gube, po 2,5 cm, 20 cm v širino, potem pa še kakšnih 8 cm bolj plitve gube, ki so se spredaj nadaljevale v še bolj drobne gube. Krilo ni bilo podloženo

no, a je imelo na spodnjem robu širok podšiv, ki je bil narejen iz druge barve blaga kot krilo.

K taki starejši opravi je spadal tudi *frak* ali *kamižola na frak*. Ta oblačilni kos je bil zašit iz petih delov in je bil od pasu navzdol rezan širše, »da se je močno gubalo«. Tako *frak* kot *krilo na žvot* sta lahko bila okrašena, in sicer z vrvicami, *šajtežem*, ki so jih po spodnjem delu krila, po rokavih, zapestju in prsih našili v raznih oblikah. Spodnji rob krila so lahko okrasile še z našitimi trakovi ali drobnimi gubami, *robčki*.

Druga pripovedovalka je bila šivilja v Solkanu, in ko se je leta 1914 preselila v Krasno, je še »šivala po starem«. Za starejše je še prav tako šivala *krilo na žvot*. Krilo tega oblačilnega kosa je imelo v pasu *paspulo oz. filet*, na kar so bile našite gube krila, ki je bilo narejeno iz petih ravno rezanih kosov blaga v skupni dolžini približno štiri metre. Zgornji del oblačila, *žvot*, se je na prsih najprej zape njal z gumbi, *knofi*, kasneje kaveljčki oz. *pongglcami* in še kasneje *šušti, stiskači*. Rokavi so bili prvotno ozki, kasneje »na pršut«, potem »na buf«. Krila z životom so bila pri starejših bolj priljubljena v temnejših barvah, narejena iz enobarvnega ali drobno vzorčastega blaga, pa tudi črtastega in karirastega blaga, medtem ko so mlajše raje nosile obleke iz svetlejšega blaga (Arhivski vir 6). Pozimi so bile te obleke narejene iz močnejšega, debelejšega bombažnega blaga, imenovanega *pisanje oz. pisinje*, ki je bilo načeloma tkano karirasto ali črtasto, in iz *ferštana oz. froštajna*, ki je bilo zunaj gladko, znotraj pa kosmateno blago. Oblačila, narejena iz tega blaga, so bila, dokler so bila nova, namenjena za boljše, praznje dni, ko so se malo obrabila, pa so jih nosili za vsak dan (Arhivski vir 7). Tanjše bombažno potiskano blago, ki se je uporabljalo za izdelavo poletnih oblačil, pa je bil *kambrik* (Arhivski vir 1). Med podatki v terenskih zapiskih se navaja še platno, mezlan, blago, ki je narejeno iz volne in lanu, ter

židanca, ki je bilo doma narejeno svilen o blago.

Starejše ženske so zraven nosile široke enobarvne, rožaste ali črtaste oz. *rijaste* predpasnike, ki so jim včasih dodale dva prsta široko čipko, ki je bila prišita ob treh robovih predpasnika. Predpasnik je bil zašit iz dveh kosov blaga in je pri starejših gospoh segal do roba krila. Nekatere briške ženske pa so tako, kot je bila moda med furlanskimi ženskami, nosile tudi predpasnike, ki so bili narejeni iz rut (Arhivski vir 10). Mlajše ženske so nosile k svetlim oblekam temne oz. črne predpasnike, ki so jim dodale čipko na spodnji rob. Predpasniki mlajših so bili bistveno ožji, široki tudi samo 30 cm, in so bili tudi krajši kot krilo, ki je sicer segalo do gležnjev.

Ob nedeljah in praznikih so okoli vratu nosile male rute, *facolče*, ki so jih zapele z zaponko, »zašpičle s pontope«. V 19. stoletju so okoli vratu nosile tudi večje svilene rute z resami, *ciflami*, ki so jih zatikale za predpasnik. Mlajše pa so nosile tudi šale oz. *šjarbe* različnih barv.

Ženske so si lase najpogosteje česale na prečo, *rigo, ris, rižo*, spletale v dve kiti, ki so ju zavijale zadaj v podolgovate oblike, spete z lasnicami, *frketami* (Arhivski vir 6). Večina so bile pokrite z rutami, *facoli*, ki so jih ob delavnikih zavezovale zadaj, ob nedeljah, za k maši, pa pod brado. Naglavne rute so bile bombažne, volnene, pa tudi manjše svilene, *židane*, z rožami, brez res ali večje z resami, *cjotami* (Arhivski vir 4). A bela ruta, peča, pokrivalo, ki ga danes povezujemo z oblačenjem žensk na Goriškem in v Brdih, kjer se stilizirana podoba tega pokrivala pojavlja celo v grbu (Šrimpf Vendramin 2019), po podatkih iz terenskih zapiskov Marte Ložar ni bila tako vseprisotna, ampak je bila samo eno od pokrival. Po pripovedovanju sogovornikov Marte Ložar lahko rečemo, da so nošnjo belih naglavnih peč ženske v Brdih opustile nekje v drugi polovici 19. stoletja.

Sogovornice, rojene v tretji četrtini 19. stoletja, so se spominjale, da so njihove mame nosile velike bele rute za shode ali za v cerkev, ko so bile same še otroci (Arhivski vir 3). Podobno velja za bele tilaste rute, t. i. *tularle*, ki so jih kasneje na glavo dale le še posamezne neveste. So pa bile kasnejša različica velikih tilastih rut *velete*, trikotne ali romboidne tilaste rute bele ali črne barve, ki so jih v začetku 20. stoletja nosila dekleta in mlajše ženske, ki so bile še brez otrok (Arhivski vir 7).

Od nakita so ženske vsak dan nosile drobne okrogle uhanke ali murčke in poročni prstan, *rinko*, ob praznikih pa tudi različne prstane, broške in verižice. Okoli vratu so v drugi polovici 19. stoletja nosile tudi žametne trakove, na katerih so visele zlate *urce*, medaljoni (Arhivski vir 8, 6).

Nogavice so bile kupljene in domače izdelave, različnih barv, pripenjale so jih s trakovi in vrvicami ter elastikami za nogavice (Arhivski vir 6). Poleti so za doma obuvale *cavate*, pozimi *opajinke*, sicer pa so nosile gležarje na vezalke, *šolne*. Starejše ženske so nosile tudi škornje, *bote*, kar je bilo sicer splošno moško obuvanje (Arhivski vir 9).

Iz prve analize zapiskov v terenskih zvezkih in zgoščenih povzetkih lahko izvemo, da se ženska oblačilna podoba v Brdih konec 19. in v začetku 20. stoletja ni bistveno razlikovala od oblačenja žensk v širši okolici Gorice ter v bližnji Furlaniji, a gradivo še čaka na bolj temeljito in primerjalno raziskavo.

VIRI IN LITERATURA

Arhivski viri:

Arhivski vir 1: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 10, str. 3–7. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedali pri Leninih, svojaki, Medana.

Arhivski vir 2: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 11, str. 18. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedali pri Duardčevih, Šmartno, stara 69 let.

Arhivski vir 3: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 10, str. 43–46. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedala Francka Erzetič, stara 81, Višnjevik, pri Jutnavih.

Arhivski vir 4: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 10, str. 78–79. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedala Marija Korsič, stara 82 let, Brdice, Krasno.

Arhivski vir 5: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 11, str. 9–10. Zapisala M. Ložar I. 1953. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedal Gašperin Mirko, Imenje.

Arhivski vir 6: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 10, str. 26–27. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedala Simčič Marija, Nanca, stara 94 let, svojaki, Kozana.

Arhivski vir 7: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 10, str. 15–19. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedala Strehar Matilda, stara 79 let, svojaki, doma iz Gornjega Cerovega, pri Streharju.

Arhivski vir 8: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 11, str. 19–25. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedala Pavla Dornik, stara 77 let, Kojsko.

Arhivski vir 9: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 10, str. 48–49. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedala Jožefa Bandaž, stara 72 let, Vrhovlje.

Arhivski vir 10: SEM terenski zvezek, teren 10, inv. št. 10, str. 70–74. Zapisala M. Ložar I. 1953. Povedala Frančiška Šturm, stara 71 let, pri Grničevi, Krasno.

Literatura:

Averso Pellis, O. 2008: *Oggi è festa?...: metteo il tabin*. V: *Borc San Roc*, št. 20, 18–33.

Averso Pellis, O. 1996: *L'arte della discrezione: abiti e accessori nella tradizione del Friuli Venezia Giulia: contributi e ricerche per una storia dell'abbigliamento regionale*. Udine: [Comune: Civici Musei: Museo Friulano delle Arti e Tradizioni Popolari].

Barnard, M. 2005: *Moda kot sporazumevanje*. Ljubljana: Sophia.

Gomiršek, T. 2020: »Brgeše ma iz štuka, kolence mu ven kuka«: inventarni popisi kot vir za raziskovanje oblačilne kulture kmečkega prebivalstva

Goriških Brd konec 18. in v 1. polovici 19. stoletja. V: *Goriški letnik*, št. 44, 45–72.

Gomiršek, T. 2012: Materialne razmere briških otrok v 19. stoletju. V: *Kronika*, št. 2, 235–248.

Ledinek Lozej, Š. 2007: Ob petdesetletnici Orlove terenske ekipe Etnografskega muzeja na Vipavskem: pregled gradiva o stavbarstvu in bivalni kulturi. V: *Izvestje* 4, 31–35.

Sapir, E. Fashion. 2020: V: Barnard, M. ur., *Fashion theory: a reader*. London: New York: Routledge, 59–65.

Sgubin, R. 2005: *Gorizia Museo della moda e delle arti applicate*. Trieste : Lloyd.

Sgubin, R. 1995: Vestire a Gorizia. Un itinerario iconografico ai confini dell'Impero (1812–1860), V: *Studi goriziani*, LXXXI, Gorizia.

Sgubin, R. 1994: *Tra moda e tradizione: tre secoli di cultura vestimentaria negli ex voto friulani (XVII–XIX)*. Udine: Società Filologica Friulana.

Sirk, D. 2012: *Devetindevetdeset meštirjev – sto mižerij: izročilo o briški rokodelski ustvarjalnosti*. Dobrovo: samozal.

Sirk, D., Kogej, K., Gomiršek, T. 2019: *Skrita belina: pozabljeno izročilo o spodnjem perilu v Brdih*. Dobrovo: Zavod za turizem, kulturo, mladino in šport Brda.

Sirk, T. 1987: Briška kuhinja. V: *Traditiones*, št. 16, 289–329.

Sosič, B. 1992: Terenska ekipa Etnografskega muzeja v Goriških Brdih. V: *Etnolog: glasnik Slovenskega etnografskega muzeja*, št. 2, 345–376.

Šrmpf Vendramin, K. 2019: Kostumiranje za turistične namene : (ne)ustvarjanje »briške noš« . V: *Izvestje* 16, 60–67.

Tseëlon, E. 1997: *The Masque of Femininity*, London: Sage.

Sodelavke in sodelavca ZRC SAZU, Raziskovalne postaje Nova Gorica:

znanstvene sodelavke in sodelavec:

doc. dr. Jasna Fakin Bajec – Inštitut za kulturne in spominske študije (tel. 05 335 73 25), vodja RP NG

doc. dr. Špela Ledinek Lozej – Inštitut za slovensko narodopisje (tel. 05 335 73 22)

doc. dr. Danila Zuljan Kumar – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša (tel. 05 335 73 21),

dr. Neva Makuc – Zgodovinski inštitut Milka Kosa (tel. 05 335 73 24)

dr. Vojko Pavlin – Zgodovinski inštitut Milka Kosa

dr. Katarina Šrimepf Vendramin – Inštitut za slovensko narodopisje (tel. 05 335 73 20)

dr. Petra Testen Koren – Inštitut za kulturno zgodovino (tel. 05 335 73 23)

višja strokovna sodelavka:

dr. Petra Kolenc – Zgodovinski inštitut Milka Kosa (tel. 05 335 73 26)

prof. dr. Branko Marušič, znanstveni svetnik v pokojju

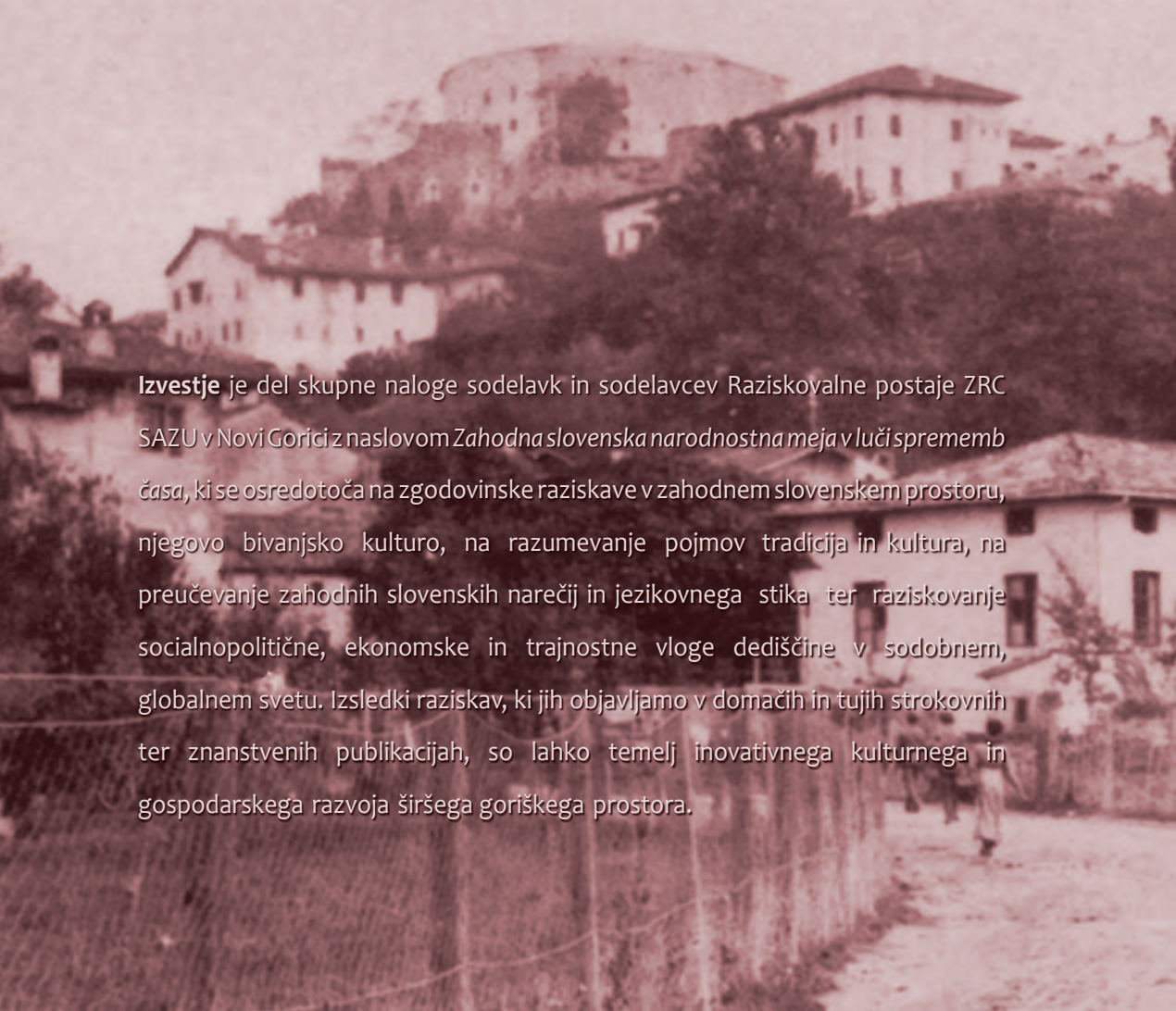
Raziskovalna postaja ZRC SAZU Nova Gorica z arhivom in knjižnico dr. Henrika Tume:

Delpinova 12, 5000 Nova Gorica, tel.: 05 335 73 26

Spletna stran: <http://rpng.zrc-sazu.si>

Izvestje je del projekta Zahodna slovenska narodnostna meja v luči sprememb časa,
ki ga sofinancira Mestna občina Nova Gorica.

Izvestje je del skupne naloge sodelavk in sodelavcev Raziskovalne postaje ZRC SAZU v Novi Gorici z naslovom *Zahodna slovenska narodnostna meja v luči sprememb časa*, ki se osredotoča na zgodovinske raziskave v zahodnem slovenskem prostoru, njegovo bivanjsko kulturo, na razumevanje pojmov tradicija in kultura, na preučevanje zahodnih slovenskih narečij in jezikovnega stika ter raziskovanje socialnopolitične, ekonomske in trajnostne vloge dediščine v sodobnem, globalnem svetu. Izsledki raziskav, ki jih objavljamo v domačih in tujih strokovnih ter znanstvenih publikacijah, so lahko temelj inovativnega kulturnega in gospodarskega razvoja širšega goriškega prostora.

ZRC SAZU
Založba

VSEBINA • Uvodnik (Katja Mihurko Poniž) • **VOJKO PAVLIN** Oporoka Magdalene Godnič iz Štanjela in družina Kobenzl • **ROBERT DEVETAK** »Mati revežev«: drobci iz javnega delovanja Angjoline Ritter von Záhony • **BRANKO MARUŠIČ** Dijak Štefan Lapajne o oblačilnih navadah idrijskih deklet in idrijskem govoru (1873) • **DANILO ZULJAN KUMAR** Ivana, torka in štrija v terskem bajeslovnem izročilu • **PETRA TESTEN KOREN** Goriške perice pred prvo svetovno vojno • **PETRA KOLENC** Fragmenti o uršulinkah na Goriškem: med izobraževanjem deklet in posedovanjem kolonske zemlje na Blančah • **NEVA MAKUC** Drobci iz novogoriške predzgodbe: goriško pokopališče na Grčni med ustno tradicijo in korespondenco dr. Henrika Tume • **BARBARA ŠATEJ** Kratke biografije izbranih goriških Slovenk iz naše polpretekle zgodovine • **KATJA MIHURKO PONIŽ** Pisma Primork v elektronski zbirki PISMA • **KATARINA ŠRIMPF VENDRAMIN** Ženska kot objekt mode – oblačilna kultura Brik iz zapiskov Orlove terenske ekipe • **ŠPELA LEDINEK LOZEJ** Kuhinja – ženski prostor? Predstave o kuhinji in kuhinjske prakse v 20. stoletju v Vipavski dolini • **JASNA FAKIN BAJEC** Pogled starejših Novogoričank na nesnovno kulturno dediščino Nove Gorice • **Poročilo o delu sodelavk in sodelavcev ZRC SAZU**, Raziskovalne postaje v Novi Gorici od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2022